ziet als totdusver alleen van een wettelijke bescherming verwacht werd.

Er is één punt, dat ik totdusver vermeden heb, doch dat bij een volledige beschouwing der fusie niet onbesproken mag blijven. De fusie is niet compleet. Een groep accountants heeft gewenscht er buiten blijven.

Zij waardeert het werk van het Instituut, is bereid de meest vriendschappelijke, collegiale betrekkingen te onderhouden, maar wenscht — in tegenstelling tot verschillende anderen, die aan de Universiteit te Amsterdam of aan de Handels Hooge School te Rotterdam het accountantsdiploma verwierven — geen gebruik te maken van de voor dezen opengestelde gelegenheid zich aan te melden als lid van het Instituut, aangezien ze meent vrij te moeten blijven staan om te strijden voor haar ideaal: „Academische opleiding de eenige toegang tot het accountantsberoep".

Is deze beslissing juist? Let wel: Ik vraag niet of het gestelde ideaal juist is. Een enquête onder Instituutsleden zou waarschijnlijk uitwijzen, dat een groot aantal ervan overtuigd is, dat er een tijd zal komen, dat inderdaad bedoelde opleiding de eenige doelmatig uitvoerbare zal zijn (men moge dit feit, van sociaal standpunt beschouwd, gewenscht achten of niet) zoodat iedere verdere strijd voor dit ideaal overbodig zal zijn. Andere leden van het Instituut, en ook in de cliëntenkringen, zien zulke groote voordeelen in de „praktijk-opleiding", dat daarvoor een theoretisch tekort, indien dat zou bestaan, op den koop toe moet worden genomen.

De vraag, wie gelijk hebben, is te gecompliceerd om die hier te behandelen en is trouwens ook niet die, waarom het gaat.

Ik beoordeel slechts de beslissing van het standpunt van hen, die nu eenmaal genoemd ideaal huldigen, doch die, naar ik aanneem, toch ook de meer algemeene belangen van het beroep zien en die toch wenschen iets practisch te bereiken.

En dan vraag ik mij af, is het zooveel verstandiger, is het zooveel meer in het belang van het beroep om als kleine groep te blijven bestaan, om een onderscheiding te stellen voor wat slechts een verschil is, om een tegenstelling, die wellicht hier of daar gevoeld wordt, te verscherpen, om de veel belangrijkere onderscheiding, serieuse accountants en beunhazen te verdoezelen dan om te treden in een milieu van vakgenooten, waarvan sommige geheel gelijkgezind zijn, andere van hetzelfde principe uitgaan, doch den weg ter bereiking van het doel anders zien, weer andere, zeker, van tegengestelde meening zijn, maar waarin allen in ieder geval bereid zijn de zaak, waarom het gaat, rustig en zonder vooroordeel onder de oogen te zien en telkens weer onder de oogen te zien naarmate de omstandigheden wijzigen.

JAMES POLAK

DE FUNCTIE VAN DEN ACCOUNTANT BIJ DE VORMING VAN KARTELS EN BIJ DE UITVOERING VAN KARTELOVEREENKOMSTEN.

Het is onder bovenstaanden titel, dat de Heer *H. R. Reder* voor den Accountantsdag op 21 September 1934 een referaat heeft geschreven en de inleider heeft op dien Accountantsdag dit onderwerp nog nader mondeling toegelicht.

Het geschrevene zoowel als het gesprokene over dit onderwerp, getuigt van een groote ervaring op dit gebied en daarom is het met schroom, dat ik toch een woord tegen sommige conclusies van den geachten inleider wil doen klinken.

Wanneer ik dit dus, niet als accountant, doch als kenner van verschillende kartels, toch doe, dan is dit om het interessante onderwerp ook van een anderen kant te doen belichten, wat toch ook den deskundigen inleider niet anders dan welgevallig kan zijn.

Waar ik dus ten opzichte van sommige punten een andere meening dan de inleider ben toegedaan, daar moet ik toch ook mijn volle instemming betuigen met de opvatting, dat juist in het kartel en door den kartelvorm in een bepaalde industrie veel bereikt kan en zou kunnen worden, dat bij geheel los van elkander staande bedrijfsgenooten niet en nooit mogelijk is.

De taak van adviseur op bedrijfs-economisch gebied valt als het ware den accountant van zelf toe, omdat er geen behoorlijk bedrijfs-economisch advies te geven is zonder grondige kennis van de cijfers.

Een causaal verband tusschen de controleerende en adviseerende functie van den accountant vermag ik echter niet te zien. Zooals gezegd valt de adviseerende functie den accountant vanzelf toe, omdat hij door zijn controleerende functie met de cijfers beter op de hoogte is dan wie ook, maar dat het controleeren als zoodanig verbonden *moet* zijn aan het adviseeren, dat dus het laatste vanzelfsprekend, maar dan ook *alleen* moet ontstaan uit het eerste, dat zie ik zooals gezegd, niet in.

Wanneer we de beide functies onderscheiden in den „Contrôleur" en den „Bedrijfseconoom" dan is het niet noodig, dat in een bedrijf of kartel dit een en dezelfde persoon *moet* zijn.

Wel behoort er, wanneer het niet dezelfde persoon is, een innig contact tusschen beiden te bestaan, want gebrekkige onderlinge samenwerking leidt tot niets, doch ik kan me zeer goed indenken, dat de eene accountant zich specialiseert op contrôle gebied en de andere meer op bedrijfs-economisch gebied. Dat het de zaak vereenvoudigt, wanneer de controleur en de bedrijfseconoom in denzelfden persoon of beter nog in hetzelfde accountants*kantoor* belichaamd zijn, spreekt vanzelf.

Het was op den Accountantsdag zeer merkwaardig, dat hoofdzakelijk de jongeren in 't geweer kwamen. Dit verschijnsel werpt een bijzonder licht op de opvatting of de accountant een beslissende taak in het kartel mag innemen of niet.

De oudere accountants zeggen dus blijkbaar met den Heer *Reder:* „Ja". De jongeren: „Neen". Ik wil hier meteen als mijn persoonlijke meening bijvoegen, dat ik de opvatting der ouderen kan indenken en beamen en het theoretisch en ook op practische gronden, met de jongeren eens ben.

Ik ben het theoretisch met de jongeren eens, omdat ik ook hier het causaal verband tusschen „Contrôleur", „Adviseur" en „Leider" („beslisser") niet kan erkennen.

En hierbij komen tevens nog practische bezwaren.

Een van de bezwaren is de bijzondere vakkennis. Ik kan me echter indenken, dat een vakman samen met den controleerenden accountant de leiding op zich nemen. (De combinatie jurist-accountant alleen vind ik niet erg gelukkig gekozen).

Maar er is m.i. een belangrijker bezwaar. De inleider heeft bij zijn mondelinge toelichting gezegd, dat men vóór alles de onafhankelijke controleur moet blijven. Uu is het echter voor welken „leider" in een kartel ook, ondoenlijk om tevens als onafhankelijk contrôleur te worden erkend. Vooral door de omstandigheid, dat het reglement van het kartel min of meer star is en men dus in een levend kartel wel eens buiten dit reglement om zal moeten beslissen, zal het zeer moeilijk zijn om door alle leden van het kartel blijvend als onpartijdig te worden aangezien. Dit zeker niet door die menschen, die in hun oogen door beslissingen buiten het reglement om, benadeeld zijn. Het is nu eenmaal de taak van den leider om zich daarboven verheven te achten, doch deze opvatting kan de controleerende accountant zich niet permitteeren; deze moet vóór alles de onafhankelijkheid en onpartijdigheid zijn en blijven en elken schijn van het tegendeel vermijden.

Nu was het merkwaardige, dat blijkbaar de jongeren dit aanvoelden, tenminste zij alleen brachten hun gevoelens naar voren.

Het verschil van inzicht met de ouderen zit dunkt me hierin, dat ervaren lieden als de geachte leider en vele zijner oudere collega's zeker geschikt zouden zijn voor leiders van een kartel en dat als zoodanig aanvoelen, een gevoel dat de jongeren niet kunnen hebben. Maar nu vrees ik, dat zij dit ten onrechte vastkoppelen aan het feit van controleerend accountant.

Ik ben het volkomen met den gedachten inleider eens dat de leider van een kartel onafhankelijk en zeker niet belanghebbend moet zijn; hiervan, waar dit niet het geval was, heb ik de groote nadeelen meegemaakt.

Dat voor een dergelijke positie velen der ervaren accountants zeker aangewezen zijn en dit vooral wanneer ze gedurende geruimen tijd de controleerende en adviseerende functie in een kartel hebben vervuld, is evident, doch, dat deze leidende functie als het ware organisatorisch-causaal *moet* worden opgebouwd uit de controleerende functie lijkt me onjuist en wanneer een accountant een leidende functie aanvaardt, dan is hij m.i. voor dat kartel ook tevens „accountant'' af.

De bekwaamheid van de oudere accountants is wel opgedaan in hun functie van contrôleur en het inzicht dat ze in vele zaken hebben gekregen stamt wel uit die periode, doch dat juist deze man *daardoor* de eenig aangewezene voor leider van een kartel zou zijn wil er bij mij niet in. Het is zuiver een persoonskwestie en leider wordt iemand geboren en niet gemaakt.

Ten slotte wil ik hier nog aan toevoegen, dat ik den accountant van een kartel zeker zeer geschikt acht voor onderhandelingen zoowel in, als buiten het kartel, omdat daarbij zijn onafhankelijke onpartijdigheid veel waard is. Een uiteindelijke beslissing is echter niet des accountants.

Ir. H. v. HEIJST

Naschrift

Verschil van meening bestaat, indien ik goed zie, tusschen inzender en mij slechts ten aanzien van de volgende punten.

1. Inzender ziet in tegenstelling met mij geen causaal verband tusschen de contrôleerende functie eenerzijds en de overige door mij besproken functies van den accountant in het kartel anderzijds.
2. Gemis aan „bijzondere vakkennis'' maakt den accountant in vele opzichten minder geschikt voor de door mij besproken bijzondere functie in het kartel dan ik in mijn inleiding heb aangenomen.
3. De functie van onafhankelijk contrôleur in het kartel is, wederom in tegenstelling met mijn opvatting, volgens inzender niet vereenigbaar met een functie in het kartel, welke tot het nemen van in de belangen van kartelleden ingrijpende beslissingen leiden kan.

ad 1

Ter voorkoming van misverstand moet ik er vóór alles de aandacht op vestigen, dat ik in mijn inleiding voor den accountantsdag slechts de functie van contrôleur rechtstreeks voor den accountant heb opgeëischt. Ten aanzien van allen anderen arbeid, den adviseerenden, zoowel als dien, verband houdende met de vervulling van de functie van „neutrale instantie ''in het kartel, heb ik slechts de uit het logisch verband met de contrôlefunctie voortvloeiende mogelijkheden ter berde gebracht. Ik heb mij ook volstrekt niet gekant tegen de vervulling dezer functies door anderen dan den accountant, die met de contrôle van het kartel belast is, en bracht deze mogelijkheid, voor zoover zij de functie van „neutrale instantie'' betreft, zelfs uitdrukkelijk naar voren.

Dit neemt intusschen niet weg, dat er *voor den accountant* een sterk causaal verband tusschen de verschillende functies bestaat, alleen al omdat, naar mijn oordeel althans, de accountant een ernstige fout zou maken, indien hij in een kartel adviseerend zou optreden en zelfs mede beslissingen zou nemen, zonder daarvoor grond te vinden in cijfers en gegevens, waarvan hij de juistheid door eigen waarneming kan vaststellen; naar mijn overtuiging is deze beroepsregel zóó doorslaggevend, dat het verband, van deze zijde bezien, zelfs onverbrekelijk genoemd moet worden. Feitelijk behoef ik hieraan weinig toe te voegen. Het is immers duidelijk, dat dit nauwe verband alleen bestaanbaar is, indien de adviezen en, wanneer de verhoudingen daartoe leiden, ook de te nemen beslissingen rechtstreeks voortvloeien uit de door de uitoefening der contrôle-functie te verkrijgen detailkennis; slechts deze detailkennis motiveert het in mijn inleiding bepleite bestaansrecht van andere functies voor den accountant in het kartel dan de zuiver contrôleerende.

ad 2

Inzender overschat naar mijn inzicht de beteekenis van bijzondere vakkennis in de kartelbranche voor de uitoefening der functies, waarover ik in mijn inleiding heb gesproken. Ik ontken geenszins en heb er ook in mijn inleiding enkele malen de aandacht op gevestigd, dat zoowel bij den opbouw van het kartel als bij de practische hanteering daarvan „technische kennis'' in bepaalde gevallen van primaire beteekenis kan zijn; ik heb er met nadruk op gewezen, dat de accountant zich verre moet houden van het werken met factoren, waarvan hij de draagwijdte niet kan overzien. Maar dit punt kan in het door mij gestelde verband slechts wezenlijke beteekenis hebben, indien gemis aan de hier bedoelde technische kennis zóó zwaar zou wegen, dat de verzorging der samenwerking in den door mij bedoelden zin daardoor niet op doeltreffende wijze mogelijk zou zijn. Ik moet zeggen, dat mij uit eigen ervaring geen enkel geval bekend is, waarin dit werkelijk zoo was; geen geval, waarin de belanghebbenden zelf, die in dit opzicht immers de bij uitstek deskundigen zijn, het gemis aan technische kennis van den niet deskundigen bemiddelaar niet op natuurlijke wijze konden overbruggen. Mijn ervaring is intusschen uiteraard eenzijdig. Zouden dergelijke gevallen zich inderdaad voordoen, dan zal de accountant moeten afzien van elken anderen arbeid dan die, welke verband houdt met zijn contrôle en de op basis daarvan uit te brengen adviezen.

ad 3

Ten aanzien van dit geschilpunt vindt inzender steun in de opmerkingen van de debaters, die hieromtrent op den accountantsdag soortgelijke bezwaren te berde heben gebracht. Ik deel ze niet, doch mag in dit opzicht verwijzen naar het stenografisch verslag van de debatten, dat eerlang in druk zal verschijnen en waarin mijn beantwoording van de desbetreffende debaters tevens is opgenomen.

Ik wil er volledigheidshalve nog op wijzen, dat ik de conclusie van den inzender, dat uit de verschijning van uitsluitend „jonge'' debaters op den accountantsdag instemming met mijn betoog door de oudere collega's af te leiden zou zijn, voor zijn rekening moet laten; die illusie koester ik geenszins, waar het hier in meerdere opzichten een materie betreft, die nadere beschouwing behoeft, en gezichtspunten raakt, die betrekkelijk nieuw zijn.

Misschien zal ik hiervan te zijner tijd nog wel nader hooren.

H. R. REDER

Public-accountant of Accountant-beambte?

Naar aanleiding van de inleiding van den Hr. *H. R. Reder*, Accountant te Amsterdam, gehouden op den Accountantsdag 1934 over de functie van den accountant bij de vorming van kartels en bij de uitvoering van kartelsovereenkomsten, zou ondergeteekende gaarne een opmerking maken:

Op bladzijde 13 en 14 behandelt inleider de keuze publicaccountant tegenover accountant-beambte en komt dan op ver-

schillende gronden tot de keuze van den public-accountant.

Deze gronden zijn:

1. de public-accountant heeft een aanzienlijk grootere mogelijkheid voor een efficiënte werkverdeeling.
2. de meerdere onafhankelijkheid.

Voor wat betreft 1e wordt de mogelijkheid van een efficiënte werkverdeeling ook voor een deel bepaald door den omvang der contrôle, waardoor men kan bereiken dat het hiervoor noodige personeel zoo economisch mogelijk is ingedeeld, en dat dit volbelast is.

Is dit het geval, zoo zal een meer of mindere efficiency bepaald worden door contrôleprogram en werkverdeeling. Waar door den inleider geeischt wordt eenzelfde vakbekwaamheid (dus b.v. ook lid van een erkende accountantsvereeniging), zal het alleen afhankelijk zijn van den besten organisatievorm en geschiktste keuze van medewerkers, derhalve niet zoozeer van het feit of dit is een public-accountant of een kartel-accountant.

Het komt er dus op aan of de accountant in kwestie de noodige ervaring, handigheid etc. heeft om dit vraagstuk op te lossen, waarbij de keuze public-accountant of accountant-beambte geen overwegende rol speelt.

2e De meerdere onafhankelijkheid. Volgens de inleider is de onafhankelijkheid van zoo eminente beteekenis, dat in beginsel geen plaats is als accountant van een kartel voor den accountant beambte, die voor zijn nauwe relaties met het kartel in zijn onafhankelijkheid wordt beknot.

De onafhankelijkheid van een persoon is echter in hoofdzaak afhankelijk van de mentaliteit van dezen persoon, en hangt niet absoluut samen met de functie. Aangenomen kan toch worden dat er public-accountants zijn die meer afhankelijk zijn van hun opdrachtgevers dan de accountants-beambte dit is van zijn patroon en omgekeerd.

Bovendien bestaat er een groot verschil, op welke wijze een accountant-beambte wordt benoemd.

Aangenomen, dat enkele fabrieken een kartelovereenkomst aangaan, zal de behoefte aan voorlichting op administratief en bedrijfseconomisch gebied worden gevoeld.

Gesteld, dat er bij een der fabrieken een accountant-beambte is, die door de vergadering van het Directorium van het kartel wordt benoemd. Deze zal, indien hij vakbekwaam en goed organisator is, zeer zeker niet achterstaan bij een public- accountant, daar hij o.m. in de branche de noodige ervaring heeft.

Het kan voor het Directorium van het kartel van belang zijn den accountant als beambte te benoemen, teneinde op alle tijden over hem en zijn ervaring te kunnen beschikken, wat bij een public-accountant niet altijd het geval zal zijn, daar deze vermoedelijk ook nog andere belangen heeft te behartigen.

Daarom lijkt het meer gewenscht te spreken van de keuze van den meest geschikten man, zoo mogelijk met ervaring op dit gebied voor kartelaccountant, waarbij zoowel voor den accountant-beambte evenals dit het geval is voor den public-accountant, als eisch gesteld wordt voor een dergelijke functie dat, wil zij naar behooren vervuld worden, een behoorlijke vrijheid van handelen wordt gelaten, om de contrôle zoodanig te doen, dat dit in overeenstemming is met de reglementen van de vereeniging van dien accountant.

Indien aan bovenstaanden eisch van voldoende vrijheid volledig is voldaan, rijst de vraag of en in hoeverre dan de kwestie van public-accountant of kartel-accountant nog een rol speelt.

Teneinde te voorkomen dat men door het lezen van het door inleider opgestelde, zou komen tot den indruk dat de accountant-beambte minder waard zou zijn dan de public-accountant, meent ondergeteekende goed te doen het bovenstaande meer in algemeenen kring bekendheid te geven, daar zulks gezien van het standpunt van den accountant-beambte wenschelijk lijkt.

T. ZWART

Naschrift

Er zijn, wat het bij de kartels te verrichten accountantswerk betreft, in hoofdzaak drie soorten van arbeid te onderscheiden, n.l.:

1. De met de eigenlijke contrôle direct verbonden werkzaamheden, onder te verdeelen in graden van moeilijkheid, zooals deze op elk behoorlijk georganiseerd accountantskantoor van eenigen omvang leiden tot het te werk stellen van accountantsmedewerkers, eerste, tweede en zoo noodig meerdere groepen van assistenten.
2. Administratief- en correspondentiewerk.
3. Het „topwerk", zooals het geven van adviezen aan de leiding van het kartel of aan kartelvergaderingen, het vervullen van de functie van „neutrale instantie", bedoeld in mijn referaat, of het geven van leiding aan het statistische werk en de daaraan verbonden research.

Stelt men den prijs van het hieronder vallende goedkoopste werk op f x, dan is die van den duursten arbeid ongetwijfeld op 10 à 15 maal f x te stellen; daartusschen liggen allerlei mogelijkheden.

Ik ontken niet de mogelijkheid van het bestaan van zóó omvangrijke en bewerkelijke kartels, dat de hierboven bedoelde werkzaamheden over de daarvoor in aanmerking komende functionarissen kunnen worden verdeeld op efficiënte wijze in dien zin, dat voor elke soort van werk steeds de daarbij passende werkkracht kan worden gekozen. Het zijn echter m.i. hooge uitzonderingen. In verreweg de meeste gevallen (en bij de kartels die ik in mijn referaat voor den accountantsdag in hoofdzaak op het oog had, zelfs in vrijwel *alle* gevallen) kan er van een dergelijke efficiënte personeel-bezetting „in eigen beheer" geen sprake zijn; het is duidelijk, dat men in die gevallen, door gebruik te maken van een intern contrôle-apparaat, onvermijdelijk moet komen tot het doen verrichten van werkzaamheden door een werkkracht, die te duur is. Maar het is evenzeer duidelijk, dat dit euvel niet, of althans in veel mindere mate bestaat, wanneer men gebruik maakt van den public-accountant, wiens organisatie gericht behoort te zijn op efficiënte werkverdeeling, en die daartoe ook ten volle gelegenheid heeft.

De heer *Zwart* staat niet alleen met zijn bezwaren tegen mijn opvatting, dat er in verband met de eminente beteekenis voor het kartel van de volkomen onafhankelijkheid van partijen geen plaats is voor den accountant-beambte; ook door enkele debaters op den accountantsdag is tegen deze opvatting bezwaar gemaakt, ten aanzien waarvan ik verwijs naar het desbetreffende verslag, dat eerlang in druk zal verschijnen, en waarin tevens mijn beantwoording van de desbetreffende debaters zal worden weergegeven.

Men moet naar mijn overtuiging bij de behandeling van vraagstukken als het onderhavige niet werken met argumenten, verband houdende met „mentaliteit" en karakter der personen, waarom het daarbij gaat; de kenmerken van de functie en niet de persoonlijke eigenschappen van degenen, die haar uitoefenen, behoeven hier beschouwing. Welnu, ik blijf er bij, dat aan den hier zoo zeer domineerenden eisch van onafhankelijkheid van partijen niet kan worden voldaan, indien er een dienstbetrekking in de gewone beteekenis bestaat van den accountant van het kartel tot één of meer der belanghebbende partijen, omdat deze verhouding onvermijdelijk met zich brengt de noodzakelijkheid van het opvolgen van de instructies, die de „patroon", zooals de heer *Zwart* zich uitdrukt, uiteindelijk meent te moeten geven. Elke andere veronderstelling is in strijd met het wezen van de hier bedoelde verhouding. Ik weet wel, dat de accountant-beambte voor zijn functie kan bedanken, indien deze instructies in strijd zouden komen met zijn verantwoorde-

lijksheidsgevoel, met zijn beroepsopvatting of met zijn eer en geweten. Maar waartoe dit alles, als een meer logische en principieel juiste oplossing voor de hand ligt?

Ik geloof niet aan andere voordeelen van den internen accountant boven den public-accountant dan het „kostenvoordeel'',indien dit bij gelijke vaktechnische uitoefening der functie al mocht bestaan. Ook de door den heer *Zwart* in dit opzicht gebezigde argumenten, zooals de meerdere ervaring in de branche of het in meerdere mate ter beschikking staan van de kartelleiders, houden naar mijn inzicht geen steek; ervaring vloeit uit de uitoefening der contrôle-functie vanzelf in voldoend tempo voort en gemis aan de noodige medewerking is aan de samenwerking met den public-accountant geenszins inhaerent.

H. R. REDER

LITERATUUR

Red. Drs. S. KLEEREKOPER

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris der Redactie)

De voorraadcontrôle in de literatuur

Wij willen onze „literatuurrubriek'' vervolgen met een bespreking van de verschillende opinies, die men in de literatuur over het onderwerp „voorraadcontrôle'' kan aantreffen.

Het is den lezers van deze rubriek bekend, dat de verschillende stroomingen, die wij in onze vakliteratuur aantreffen, te dezer plaatse steeds critisch worden bekeken. Dit „critische bekijken'' beteekent niet een bij voorbaat veroordeelen van iedere opinie, die men tegenkomt, maar wel een vergelijken van alle opinies met één bepaalde zienswijze, die men op grond van theoretische en practische overwegingen als de meest juiste meent te moeten aanvaarden.

Het is juist in de *vergelijking* van de verschillende stroomingen, onderling en met een bepaald vast uitgangspunt, dat voor studenten en studeerenden de grootste waarde van een critische analyse van iedere controverse moet worden gezien. Dat ik dit alles bij de voorbereiding van het onderhavige literatuur overzicht nog eens in het bijzonder betoog, vindt zijn oorzaak in het feit, dat, naarmate de literatuur vager is in het motiveeren van haar verschillende conclusies, een scherpe vergelijking met een vast omlijnd standpunt noodzakelijker wordt.

En nu is het zoo gesteld, dat in het bijzonder ten aanzien van het uiterst belangrijke probleem van de voorraadcontrôle onze auteurs zich dikwijls vergenoegen met het lanceeren van onbewezen of onvoldoend bewezen, min of meer vage beweringen en dit heeft weer ten gevolge, dat juist hier een scherp markeeren van een eigen uitgangspunt wel heel noodzakelijk is, indien men tenminste niet wil vervallen in het steriel opsommen van eenige opinies, die elkaar gedeeltelijk bevestigen en gedeeltelijk tegenspreken en die den studeerenden aanstaanden vakgenoot eigenlijk niet anders dan steenen voor brood geven.

Dit alles dient ter verontschuldiging van de betrekkelijk lange inleiding, die het eigenlijke literatuuroverzicht zal voorafgaan en die dit voorbereidende artikel geheel in beslag zal nemen.

Bij de critische bespreking van het onderwerp zal ik mij baseeren op de opvattingen van de Amsterdamsche School van welke opvattingen hieronder een resumé volgt. Bij dit resumé zal dan het algemeene uitgangspunt van de School n.l. de theorie van het gewekte vertrouwen als bekend worden verondersteld, althans niet expliciet worden ontwikkeld.

De algemeene vraag, die bij de eischen, waaraan de voorraadcontrôle moet voldoen een bijzondere rol speelt, is, zooals als algemeen bekend mag worden geacht, die naar de technische kennis van den accountant.

De vraag luidt: *in hoeverre ontslaat de omstandigheid, dat de accountant nu eenmaal uiteraard als regel slechts deskundige in eigen beroep is, hem van de verplichting tot het verrichten van allerlei contrôlehandelingen, waarvoor speciale waren- en techniekenkennis onmisbaar is, zonder dat tengevolge hiervan de functie van het vervullen van de accountantscontrôle als geheel illusoir moet worden beschouwd?*

De Amsterdamsche School geeft op deze algemeene zeer principieele vraag het volgende antwoord.

Wil het vervullen van de contrôlefunctie niet geheel illusoir worden — of om het in duidelijk en ondubbelzinnig Nederlandsch te zeggen: wil het vervullen van de contrôlefunctie niet een schijnhandeling worden, die oeconomisch niet rechtvaardigt, dat men er geld aan ten koste legt —, dan is het in ieder geval noodzakelijk, dat de accountant de verschijnselen, die zich in de gecontroleerde bedrijfshuishouding afspelen zoo kan begrijpen en waardeeren, dat hem een quantitatieve voorstelling ervan mogelijk wordt.

En hieruit volgt, dat een zekere mate van technische- en warenkennis t.o.v. de door hem gecontrôleerde bedrijfshuishoudingen, als volstrekt onmisbaar moet worden beschouwd, al kan overigens worden toegegeven, dat in bepaalde gevallen deze kennis wel tot een uiterst minimum kan worden beperkt.

Het is inderdaad een opgave van de theorie om den noodzakelijken omvang van deze kennis zoo goed mogelijk te benaderen.

We beginnen dan met als conclusie voorop te stellen, dat technische specialisatie niet noodig moet worden geacht en dat dit eigenlijk een standpunt is, dat — zoolang maar niet over voorraadcontrôle wordt gesproken — door de groote meerderheid van vakgenooten, door de manier waarop zij hun contrôles uitoefenen, impliciet wordt aanvaard. In waarheid is het toch zoo, dat men bij het aanvaarden van iedere contrôle, zoowel als bij het samenstellen van ieder inrichtingsrapport, begint met het maken van een grondige studie van de techniek van de onderhavige bedrijfshuishouding.

In dezen algemeen aanvaarden eisch liggen twee erkenningen zeer positief opgesloten en wel:

1° een zekere mate van technologisch inzicht is voor den accountant onmisbaar.
2° specialisatie op dit terrein van kennis is niet noodzakelijk.

Dit practische gegeven ontslaat ons niet van den plicht om deze twee stellingen theoretisch aannemelijk te maken; het zou immers kunnen zijn, dat de practijk hier irrationeele grondbeginselen zou hebben aanvaard.

Wat betreft de eerste stelling n.l. de bewering, dat een zekere mate van technologisch inzicht onontbeerlijk is lijkt het mij, dat geen tegenspraak te duchten is.

De waarheid hiervan lijkt zoo evident en wordt bovendien zoo algemeen erkend, dat alhoewel een klemmend betoog hier gemakkelijk geleverd kan worden, ik dit punt met stilzwijgen zal voorbij gaan.

Meer questieus is het probleem, dat in de tweede stelling ligt opgesloten: als technologisch inzicht noodzakelijk is, is dan specialisatie op dit gebied niet gewenscht?

Het gevaarlijkste gebruik, dat van dit vraagpunt kan worden gemaakt, is wel het volgende:

Men begint eerst met het punt 1 (technologisch inzicht is noodig) toe te geven. Vervolgens leidt men hieruit af, dat een speciale opleiding op dit gebied noodig zou zijn teneinde daarna te constateeren, dat deze opleiding den accountant ontbreekt. Hieruit zou dan volgen, dat ook het zoo noodige technologische inzicht niet aanwezig kan zijn en dan heeft men het punt bereikt, dat men zoekt. Als inderdaad het zoo noodige technologische inzicht niet aanwezig is, dan zullen ook allerlei contrôlehandelingen, waar dit inzicht voor noodig is achterwege